

KNY-18-00727

11 18/5/60

Q. D. B. V.

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,

DN. FRIDERICO AVGVSTO,

PRINCIPE REGIO, ELECT. ET PROVINCIA RV M
SAXONICAR VM HEREDE, ETC. ETC.

EX

**IVRISPRVDENTIA VNIVERSALI
EXTRICATAM SENTENTIAM**

DE

EXORDIO

PROPRIETATIS,

SEV

ORIGINE DOMINII,

SVB PRAESIDIO

IO. HENRICI BERGERI,

SERENISS. AC POTENTISS. REG. AC ELECT. SAX. IN
SVMMO PROVOCAT. SENATU CONSILIARII,
ATQVE ORDINARII IN ACADEMIA
VITEMBERGENSI, ETC.

*PRAECEPTORIS SVI ATQVE PATRONI OMNI CVLTV AC
OBSERVANTIA PROSEQVENDI,* 5118/22
AD DISPV TANDVM PROPONIT

IOANNES GODOFREDVS HARTVNGIVS,
IVR. VTR. CAND.

AD DIEM APRIL. A. R. S. M D C C IX.
IN AVDITOR. ICT.

1008/22

LECTORUM MAJORIBUS PARTIBUS
HONORABILIBUS PATRIBUS DOMINIS
FRIDERICO AVGVSTO
HABENTE REGNI RHEC ET PROVINCIARVM
SACROSANCTAE IMPERIALIS ET
REVERENDISSIMAE UNIVERSITATIS
ALMAE MATRICIS SENTENTIAM

EXORDIO

PROPRIETATIS

SEU

ORIGINE DOMINI

KNY-18-00727

IO HENRICI BERGERI

IO HENRICI BERGERI
AD DISSENTIENDUM PROPOSITUM
IUR. VTR. CAND.
AD DIEM APRILIS 18. MDCCLXXII
IN AUSTRIA

I. G. HARTVNGIUS

L. B. S.

Vanquam in amplissimo Iuris et eius Prudentiae campo nunquam deficiet spatium, quod eligere uirtuti quisque suae et ad decertandum cum aliis possit: tamen in praesenti, cum constitutum apud animum esset, subire iterum certamen publicum, more institutoque maiorum, antequam Summum, quod omnia moderatur, Numen, me ex hac Academia, quadam quasi palaestra uirtutis et doctrinae per totum, qua literis colitur, orbem celebratissima, dimoueret; non aliud deligere spatium placuit, quam Iurisprudentiae, ut uocari, et recte quidem, solet, Uniuersalis. Nam etsi hoc nomen tribui et possit et soleat illi Iurisprudentiae, quae per tot ac tanta et fere innumerabilia uolumina diffusa ius omne, Diuinum pariter atque Humanum, omnesque utriusque partes, communi quodam uinculo et quadam quasi cognatione inter se coniunctas et copulatas complectitur: id ipsum tamen potissimum de eo genere Iurisprudentiae, quae in explicandis legibus non scriptis, sed natis, uersatur, usurpari, idque iure optimo, solet, non solum quod illae leges, quibus natura imbuti sunt homines, ad uniuersum genus humanum pertineant; sed et quod harum legum scientia atque

):(

co-

cognitio tanta sit ac tam ampla, ut una omnis iuris fundamenta continere, et omnis fontem prudentiae uideatur. Iurisprudencia enim Naturalis eruendo ea et explanando, quae natura mortalium animis ingenerauit, non solum mores format hominum et actiones ad honestatem componit; uerum etiam iuri Ciuili, Publico iuxta ac Priuato, tamque constituendo, quam constituto, miram quandam lucem affert, ut cum ante scieris, quid lege sancitum sit, aut sanciri expediat, iam quoque intelligas, bene aliquid an male sancitum sit, et quid in futurum aut tolli de ueteri, aut constitui de nouo, aut permitti in republica recte uel possit uel debeat. Quocirca dolendum maximopere est, nobilissimum Iuris Naturalis studium a tam multis negligi, qualicumque Iuris Ciuilis notitia contentis, praesertim ea, quae ad causas agendas pertinet, quasi uero Patronis et Aduocatis, si ueri esse uelint et sancti, id nihil profuturum sit, quo et solidior efficitur scientia ciuilis iuris, et in usu et applicatione certiores redduntur de multis, quae aut male fiunt, cum recte, aut recte, cum male fieri uideantur. Equidem id nemo cordatus negabit, qui paulo altius in hoc studii genere prouectus sit, non omnia ingenia aequae apta ad Iurisprudentiam Naturalem atque capacia esse, nec ad unum omnes gradum peruenturos, propterea quod uniuersum Ius Naturae sit res iudicii, et cum Iure Ciuili multa contineantur, quae sufficiat memoria comprehendisse, idque facili opera, sine multa et laboriosa cogitatione, contra ea Ius N. ita sit comparatum, ut nemo multum in eo profecerit, qui non et ingenio instructus acris, et laboris patientissimus fuerit. Nam qui aut ab omnibus id natura putant intelligi hominibus, sine cura et meditatione, aut statim nullo negotio ab acutis ingentis quidquid sit Iuris Naturalis, desiniri posse, ualde uehementerque errant, et scientes nomen Iuris Naturae uim nominis et amplitudinem ignorant. Neque enim id solum Iuris Naturalis est, quod quilibet homo, infima quoque de plebe, naturali lumine uidet recte aut secus fieri; sed et quod summis ingenii excogitatum ab aliis simplicioribus, postquam perspicue propositum est, aut intelligitur perfecte et comprobatur, aut nullis ido-

neis rationibus euertere potest: nec tam facile esse, ac multi opinantur, Iuris N. studium, etiam illis ipsis, qui ingenio polleant, praeter tot maximorum uirorum disceptationes id quoque argumento est, quod uiri omnem propemodum aetatem in studio Morali uersati, quorumque uires ingenii omnes nouimus, quotidie reperiant quod mutant. Itaque et ingenio opus est et industria, et quo quis de illis minus habet, eo minus profecerit in disciplina Morali; quo plus, eo maiores faciet progressus. Sed et porro tamen quoque Ciuilis iuris scientia requiritur, cum mediocris in eo, qui Ius Naturae penitus cognoscere cupit, tum exactior in doctore: Et hoc ipsum est, quod in Pufendorfio quoque et inimici animaduertenterunt, uitiisque dederunt, et amici doluerunt, quod sc. non satis instructus Scientia Iuris Ciuilis fuerit.

Neque uero existimandum est, post Grotium, Pufendorfum, aliosque, qui non inutilem operam Iurisprudentiae Universalis nauarunt, nihil superesse, quod aut inueniri, aut inventum magis excoli et corrigi possit; cum tantum absit, ut occupata sit ueritas, et exhausta naturalis prudentia iuris et ad summum perducta; ut potius a calce ad carceres reuertendum, et cum ex genuino fonte, tum uia quoque recta repetenda esse omnia uideantur. Sive enim generalia spectemus Iuris Naturae, quae colligere quasi prius in margine et tenere debemus, quam in ipsum Iuris oceanum prouehamur; siue ea, quae ad Ius Naturae ipsum, et corpus quasi legum naturalium pertinent; siue denique modum et ordinem tractandi, in quo multum ego situm semper positumque existimaui: magnum profecto spicilegium superest, uel in illis ipsis, quae multo studio inuestigata, animorumque maxima contentione summos inter uiros agitata fuerunt. Quanto ardore, ut de multis pauca data occasione delibemus, non disputatum fuit cum olim inter ipsos Scholasticos, tum tempore inprimis Pufendorfii, de intrinseca actuum Iure N. praecceptorum uel prohibitorum honestate uel turpitudine, et Principio, ut uocarunt, Iuris N. uniuersali, seu propositione aliqua fundamentali, ut nauseam procreare et taedium uel sola horum repetitio uocabulorum apta sit? et tamen si

hinc parte Iuris Naturalis, hac profecto utraque opus est ingeniosa industria, postquam talia a Pufendorffio, ingeniosissimo Viro, allata sunt et contra aduersarios suos propugnata, ut multorum maximorum uirorum iudicio superior ex pugna decesserit, quaeque ab eo dicta, facilius silentio praeteriri, quam solide confutari possint: et utilitas pariter hominum atque ipsius honor summi Numinis postulat, ut quis ab omni praecindicio et partium studio vacuus rem omnem tempore Pufendorffii tumultuaria opera tractatam, nunc quasi in pace ab origine ordine iusto & accurato deducat, et cum priori quidem controuersia coniungat doctrinam de immutabilitate Iuris Naturalis, ita generatim dictam, cum quia arctissimo illi nexu cohaeret, tum quia iam amplius non licet ab illa doctrina plane abstinere, postquam ab aliis immutabilitas simpliciter et absolute asserta, ab aliis contra simpliciter negata, ab aliis denique cum Ictis, tum Theologis quoque non incelebribus media uia electa fuit, sed vulgo parum accurate tractata, et ab illis ipsis quidem omnium minime, a quibus id potissimum sperauisses. Scilicet ante omnia tria diligentissime inter se et accuratissime sunt distinguenda: Primum: utrum actus Iure N. praeccepti uel prohibiti ideo praeccepti prohibitiue fuerint, quod necessario natura sua ante legem praecipientem uel prohibentem ita sanctitati et iustitiae Diuinae et ad utramque respicienti sapientiae, conueniant uel disconueniant, ut nisi praeccepti aut vetiti fuissent, sanctissimum iustissimumque Numen contra sanctitatem iustitiamque suam et ad utramque relatam sapientiam, egisse dicendum foret: an uero praeccepti uel prohibiti propter conditionem humanae naturae rationalis et socialis, et AD HANC RESPICIENTEM Diuini Numinis cum sapientiam, tum illam perfectionem, qua sibi metipso in operibus suis contrarium esse non potest: idque uel quatenus genus humanum et societas aliter subsistere nequeat, quo H. Grotius abiit; uel quatenus natura humana, seu essentia hominis ab existentia abstracta in intellectu Diuino, ante Diuinam uoluntatem creandi hominis, immutabili ratione, cum et ipsa Dei sapientia sit immutabilis, fue-

fuerit, et sic necessitatem attulerit Deo non aliter creandi hominem, atque postmodum creauit, nec aliis legibus imbuendi, quam imbuuit, ut ad ultimum subtilissime Zentgrauius contra Pufendor-
fium disputauit; an uero ob aliam causam, et qualem illam tandem, et an omnes actus fuerint? Alterum: an quaecunque tandem sententia eligatur, ex ea inferri et asseri possit, actus istos esse per se et sua natura ante Diuinam uoluntatem et legem, (non solum humanam, quod nemo nisi Carneades et eius similes negarunt; sed et Diuinam et Naturalem) uel bonos uel malos, non solum eo sensu, quo bonus et malus actus idem sit, qui utilis generi humano et nociuus, si promiscue exerceretur, atque adeo, licet praeceptus actus a Deo aut prohibitus non fuisset, tamen et ille obseruandus hominibus, et hic fugiendus fuisset, non quidem ex obligatione, quae omnis unice ex lege est, et sub poena, sed ex prudentia et propter utilitatem in omne genus humanum redundantem: aut eo sensu, quo non potuerint non alii actus a sapientissimo perfectissimoque Numine lege praecipi, et alii, quaecunque demum ex causa, prohiberi, et postquam praecipi prohibitiue sunt, non tolli uicissim aut mutari possint, quod nec Pufendorfius, nec alii prudentiorum negauerunt, licet diuersis rationibus nixi fuerint: sed et eo sensu, quo actus isti ita comparati ante Diuinam uoluntatem, atque adeo ante omnem aeternitatem (quia quaecunque Deus unquam uoluisse dicitur, ea propter summam perfectionem ab aeterno et simul uoluisse putandus est:) fuerint, ut fieri omittitue ab hominibus ex obligatione et sub poena debuissent, licet nulla lege (sine qua tamen peccatum, seu actionem malam, late sumtam, i. e. uel commissionem eius, quod omitti, uel omissionem, quod fieri ex obligatione debuisset, nec esse, nec concipi posse, uel in primis adolescentiae annis ex eo addiscimus, quod scriptum extat: η άναπτία εστι η άνομία) nec Diuina Positiua, nec Naturali praecipi prohibitiue fuissent, i. e. licet nec Scriptura Sacra, nec sana ratio illos faciendos, hos omittendos esse dictitasset: imo licet ne homo quidem ullus, nec actus hominis physicus existeret, cum homo sine ratione et eius dictatis, h. e. Iure N. actus illos, de quibus quae-
ritur,

ritur, alios praecipiente, alios prohibente, creatus non foret homo, sed bestia forma induta tali, qualem nunc homo gerit? Tertium: an siue ista altera quaestio affirmetur, siue negetur, itemque quacun- que ex causa affirmetur, possit loco principii cognoscendi admitti aut sanctitas iustitiaeque Diuina, aut ut ita loquar, perfectitas, ut aut id dicatur Iure N. praecceptum uel prohibitum intelligendum esse, quod sanctitati iustitiaeque Diuinae per se et natura sua uel conueniat, uel repugnet; aut id, quod per se ante uoluntatem et legem diuinam honestum uel turpe sit? Nam et ex iis, qui actus per se honestos uel turpes uolunt, sapientiores diuersa utuntur uia, aliis ad sanctitatem iustitiamque Diuinam, aliis ad huma- nam naturam confugientibus: et eorum, qui actus propter sancti- tatem et iustitiam Diuinam praecceptos uel prohibitos statuunt, multi simul eandem, imo dictam illam perfectitatem, pro principio cognoscendi haberi uolunt: et nisi ista tria inter se diligentissime distinxeris, et singula separatim, collatis semper aduersariorum argumentis, accuratissime expenderis, nunquam feliciter ex in- tricatisima controuersia emerferis.

Tum uero progrediendum ad doctrinam de immutabilitate Iuris N. et primum excutienda uis uocabuli, constituendumque, aliud esse mutare legem seu tollere, aliud dispensare, seu manente lege et ceteros omnes obligante, unum uel alterum a uinculo legis eximere. Deinde subiungendum, quaeri de mutatione et dispen- satione Dei, non hominum, quippe quibus nullum dubium sit quin plane nulla potestas competat in Ius N. ne quidem, si accurate rem inspiciamus, Permissivum. Tum distinguenda dispensatio probe diligenterque est a gratia seu uenia delicti contra legem naturae perpetrati, separataque diuidentur in eam, quae ipso iussu diuino continetur, et aliam, quae fit permissione et concessione expressa uel tacita supremi legislatoris. Nam quod H. Grotius, quodam- modo tamen dubie, quia non dispensationis, sed mutationis uoca- bulo utitur, et cum eo tot alii uiri, iique clarius et expressis uerbis, existimarunt, eo casu, quando ipse Deus O. M. occidere hominem inbeat, aut ei bona auferri, nullam subesse dispensationem, sed

materiam tantum legi subtrahi, id vero insigni argumento est, et Grotium fuisse hominem, et tanti uiri titubationem alios plane in lapsum traxisse, non magis faciente ad rem exemplo, quod de debitore, cui a creditore debitum remittitur, Grotius attulit, quam aut dici potest, hoc casu materiam legi ita subtrahi ut in illo iubentis occisionem Dei, cum lex N. nunquam aliter obligatum debitorem uoluit, quam si creditor iure suo non cederet; aut, siquidem id concederetur, negari, cum in omni dispensationis genere, tam ea, quae iussu legislatoris, quam illa, quae permissione ad preces supplicantis fit, materiam legi subtrahi, ut factum, quod sine iussu aut permissione legislatoris contra legem fuisset et consequenter uitiosum, iussu illo vel permissione subtrahatur legi, ut effectu nunquam ad illam pertinuisse, seu lex de hoc facto nunquam statuuisse intelligatur: tum quoque illo ipso iussu diuino de occidendo homine, aut auferendis ei bonis, dirumpi, aut si uadis, remitti et relaxari uinculum legis, in persona certa, et quod ad certum factum, idque exinde manifestissime intelligi, quod, si iussus Diuinus non praecessisset, non licuisset id facinus suscipere, ob firmum uinculum legis Naturalis omnes homines obligantis; si uero ipso iussu uinculum legis non tolleretur, nec praecipi factum a Deo, nec executioni dari ab homine posset: (quia id omne, quod contra legem fit, peccatum est, peccatum autem nec praecipi a Deo potest, nec committi oportet ab homine:) tum denique ruptionem aut remissionem uinculi legis, quod ad unum vel alterum hominem et factum, reuera nihil aliud esse, quam dispensationem. Quae quidem Grotio aliisque non fuisse obseruata, mirum mihi non uideatur, quia fundamentum Iuris N. in intrinseca actuum, quos iubet uel uetat, honestate aut turpitudine, exclusa Dei uoluntate, posuerunt: At nec Pufendorfium, acutissimum illum et acerrimum contrariae sententiae defensorem, neque alios, qui uestigia Pufendorfiana secuti sunt, id satis uidisse, aut minimum scriptis publicis animi sententiam exposuisse, id quidem valde miror ego,

):():(

et

et saepe multumque miratus sum. Sed ut redeat illuc, unde diuertit oratio, facta, quam dixi, dispensationis distinctione tam reuertendum ad principium est, et accurate uidendum primo, an Ius Naturae mutari plane et tolli a Deo uel totum, uel pro parte possit: deinde, utrum Deus gratiam delicti contra Ius N. patrati sine satisfactione aut propria aut imputata, facere possit: denique, an Deus dispensare circa unum uel alterum caput Iuris N. possit, idque diuisim et sigillatim spectandum est, pro diuerso dispensationis genere, et primum uidendum, quousque Deus O. M. possit iubere id, quod sine iussu illo legi aduersum esset et consequenter peccatum: et quia hoc fieri non potest siue accuratiori notitia iuris Dei in homines, imperiique Diuini in mundum uniuersum, considerandum id ipsum prius est, et prout ingenio humano fieri potest, ex parte cum hominum, tum Dei O. M. cum pietate et reuerentia definiendum: tum uero uidendum, quatenus alterum genus dispensationis, quae ad preces fit supplicantis, aut minimum non ipso iussu legislatoris continetur, procedat, percurrendo praecepta de officiis cum erga Deum, tum erga se ipsum et alios. Uniuersum autem negotium ita expediendum est, ut primum semper rationis sibi soli relictae cura habeatur, deinde rationis dictamen ad Sacrum Oraculum referatur, diligenterque inquiretur, an quid contrarii sacris scripturis contineatur, si nihil reperitur, tum demum in dictamine rationis subsistamus, adiecto tamen in uniuersum quodam temperamento, ipsimet rationi quam maxime consentaneo. Sic futurum est, ut quasi in mari procelloso et inter scopulos nauigantes medio tutissime procedamus, nec Scholasticorum turbae adhaerentes hominumque saepe ne quidem uocabulum dispensationis intelligentium; nec in Szydlouii aliorumque audaciam impingentes, id quidem ex una parte recte statuentium, licere hominibus omne id, quod ipsis a Deo contra Ius N. aut iubeatur, aut permittatur; sed quod ad alteram partem, parum accurate ratiocinantium, quid optima per-

fectis-

fectissimaeque natura Dei aut iuberi, aut permitti hominibus patiatur. Nam uti omnium maximam stultitiam esse puto, per impias doctrinas grassari ad gloriam, aut ea, quae sacris scripturis expressa aut determinata leguntur, in dubium nocere, eo quod ratione capi non possint, cum multa, quae oculis nostris quotidie cernimus, et facta esse non possumus negare, quomodo produci potuerint, aeque minus capere ratione possimus, ut caelum tot stellis conspicuum, et orbis terrarum ita stabilis, atque ita cohaerens ad permanendum, ut nihil ne excogitari quidem possit aptius: sic tamen de iis, quae ex Sacris Scripturis aliter demonstrari non possunt, spernere iudicium rationis atque damnare, id profecto ualde uereor ne ingeniosissimus quisque manifestum interpretetur indicium aut ingentis stupiditatis, ut non possis capere ingenio, quod uelis; aut insignis negligentiae, ut nondum satis rem omnem expenderis; aut incredibilis malitiae, ut aliter loquaris ac sentias, et sciens uolensque supprimas ueritatem. Itaque philosophari licet, sed sobrie atque ita, ut iure nec simplicitate stupidi, nec ratione temerarii, et aduersus Deum immortalem impii iudicemur.

Porro quanquam de genuino principio cognoscendi Iuris Naturae inde a Grotii temporibus et Pufendorfii usque in hunc diem acriter disputatum fuit, ut dissertationes et sententiae de illo ne numerari quidem omnes possint: ecquis tamen audeat affirmare, nihil superesse, quod aut uerius dici aut explicatius possit? ipsi maximi uiri ea de re mutant quotidie sententias, maximo argumento, nondum occupatam esse ueritatem. Fateor, nullam unquam rem tamdiu me dubium ancipitemque tenuisse, quam hanc de principio doctrinam: conquisui, quotquot potui, sententias, quia et sentiebam, frustra laborari in disciplina Juris N. nisi id certum esset et firmum, ad quod referri omnia oporteret; et semper non esse temere ab iis, quae ante nos bene dicta sunt, recedendum existimari. Conquistas sen-

sententias dispartiri per sex classes, quarum continet prima eos, qui principium cognoscendi praecepta Juris N. in ipsis officiis et praeceptis, seu, quia hoc quodammodo indignum uideretur de doctis uiris dici, in generali multorum specialium praeceptorum denominatione posuerunt: secunda eos, qui extra officia quidem et ipsa praecepta, uel minimum non in solis officiis, sed plura quam unum principia cognoscendi Juris N. tradiderunt: tertia eos, qui non quidem in ipsis praeceptis principium cognoscendi Juris N. posuerunt, nec plura quam unum admiserunt, sed id ipsum extra hominem et dictamen rationis ex statu integro repetuerunt: quarta eos, qui ex statu quidem corrupto, sed itidem extra hominem et dictamen rationis aliunde Jus N. deducendum esse existimarunt: quinta eos, qui dictamen rationis pro principio habent, sed nudae, aut cui praeter nomen rectae nihil addunt, ex quo de ueritate dictatorum, seu rationis, ut sic loquar, rectitudine constet: sexta eos, qui etiam negantes dictamen rationis idoneum principium cognoscendi Juris N. esse, id ipsum tamen dictamen re ipsa non excluderunt, sed ei dumtaxat aliquid addiderunt, ex quo uelut ex regula de rectitudine rationis et dictatorum ueritate constare posse censuerunt. Dispartitas per classes sententias coepi flagranti animo examinare, uincente difficultatem, et laborem, et taedium, quae in re illa insunt omnia, cupiditate: et id quidem intellexi, frustra saepe contra unum et alterum disputatum fuisse, et ex odio magis auctoris, quam amore ueritatis, itemque alia, quae reiecti meruerunt, non idonea ex causa reiecta fuisse: sed ex omnibus tamen, quod sine inuidia, et salua cuiusque auctoritate dixerim, mihi nullum reperire licuit, quod qualitates uel ab ipsismet auctoribus praescriptas habere uisum fuisset, aliis quidem aliis melioribus, et inter omnes eminente illo socialitatis principio, sed et aliis simplicitate obscuris et dubiis, aliis subtilitate etiam magis rem obscurantibus. Itaque cum liberum sit literarum commercium, ipsemet coepi de principio quodam cognoscendi, relicto

cuique suo, serio meditari, donec animaduertenti partim, oleum et operam perdi, si Ius N. extra hominem, et quidem prout iam is se habet, quaeratur; partim reuera tenebras offundere luci, et ipsam propemodum uim obligandi detrabere Iuri Naturali, qui id aliunde quam ex dictamine rationis deriuandum putent; partim denique, si ita generatim dictamen rationis ponatur, uel etiam addatur rectae, quo sibi multi uocabulo placuerunt, reuera dubium remanere, quae sententia alteri sit praesferenda, si duo diuersa affirmant uel negent prouocantes utrique ad dictamen rationis, aut quae ratio pro recta haberi debeat? cumque non possit non quilibet id pro uero habere, quod ipsi sua ratio dicitur, uix aliter fieri posse uideri, quam ut cum Hobbesio per rectam rationem intelligamus cuiusuis propriam, quo generatim admissio iam facile quasuis doctrinas, etiam scelestas et impias, defendi posse: haec, inquam, mihi animaduertenti firma tandem haesit sententia, uerum, et unicum, et adaequatum, et tale, quale oportet esse, principium cognoscendi Iuris N. nullum esse aliud, quam dictamen rationis, non rectae, ut vulgo iactatur, sed nullo morbo corporis, v. c. febris ardente, dolore capitis insigniori, impeditae, et post certum aliquod examen dictitantis, cum ad triplicem materiam Iuris N. accommodatum, tum ita comparatum, ut et ingenio locus sit, et hominum audacia retundatur temere et praepostere ad dictamen rationis prouocantium, quatenus id per naturalem ingeniorum diuersitatem, hominumque malitiam, saepe negantium aut affirmantium, quae secus esse non ignorant, fieri potest. Nam et cogi intellectus non potest, hominesque compelli, ut idem loquantur quod sentiunt: et nemo cordatus negabit, qui uel mediocriter in Iuris prudentia Naturali uersatus est, quo quis praestantiori ingenio natura sit praeditus, hoc magis eum esse idoneum ad tractandum et interpretandum Ius Naturae: et omnes confitebuntur, qui Iuris Civilis non ignari rem accurata animi lance pensauerint, uti Iuris Civilis, sic Naturalis materiam esse et personas, et res, et

actiones. *Clarius loqui, aut plura, quae aut ad haec, quae dixi, aut ad alia, siue generalia siue specialia Iuris N. capita, aut denique ordinem utraque tractandi, cui ego plurimum semper tribui, pertineant, in praesenti nec lubet, nec uacat, quia persequi, quae dicenda forent, et propugnare uix licet. Quamuis enim L. B. illa longe nobilissima atque amplissima Iuris prudentiae pars, quae hodie Naturalis uocatur, olim a ueteribus honestissimo nomine et excellentissimo, Philosophiae Moralis, designata est, et ambitu suo cum Ethicam, ut a ueteribus haec uox usurpata, et uulgaribus libellis Ethicis satis uulgariter proposita est, tum eam partem Politices, quae Architectonica uocatur, tum Ius Publicum Uniuersale, ut ab Hubero Hertioque tractatum est, complectitur, incredibili amore me diu occupatum constrictumque tenuerit, nec ingenii uiribus, quae demum cunq̄ue illae sint, nec corporis parcentem, animo atque consilio eam denuo nouoque ordine in examen disceptationemque publicam reuocandi, salua dissentientium auctoritate, quos uel eo nomine, quod praecesserint, honorandos esse arbitror; et ab his quasi iactis fundamentis suo tempore ad Ius Civile Priuatum, et inde ad Publicum progrediendi: tamen iam ualde uereor, ne mox alia mihi ineunda sit uia, et alia ratione quaerendi laboris fructus, quam tantisper haesitabundo animo contemplor. Interea temporis, praesentem dissertationem, non quidem eius argumenti, in quo cardo Iuris Naturalis uersetur, sed ob id ipsum de industria electi, et quasi de medio decerpti, nec doctorum uirorum personis indigni, quod tantos inter uiros uentilatatum ingeniosissimi difficile semper ac intricatum crediderunt, aequo Tuo iudicio, L. B. submittendo, me praesentem beneuolentiae Tuae, absentem benignae memoriae, Te uero, ubicunq̄ue terrarum sim, Diuinae clementiae commendo.*

COROLLARIA.

I.

Traditio non est modus Naturalis acquirendi dominii, sed Civilis, hoc sensu, ut sine ea nunquam transeat dominium.

II.

Testamentum contra et Praescriptio, cum immemorialis, tum minoris temporis, aequo arbitrio determinandi, sunt modi ualidi transferendi acquirendique dominii Naturales, tum inter privatos, tum inter liberas gentes.

III.

Bonæ fidei possessor Jur. Nat. tenetur quoque de fructibus consumptis in tantum, in quantum factus est locupletior: Quod Jure Civili secus et statui potest, et statutum esse videtur.

IV. Item-

IV.

Itemque Jur. Civ. disponi potest, et Jure quoque Romano rectissime dispositum est, ut sufficiat ad praescriptionem, ab initio bonam fidem adfuisse, licet concedatur, J. N. bonam fidem requiri per totum tempus possessionis continuatam, non metueda uel minima Juris Nat. derogatione: Nihilominus tamen in Saxonia nostra & toto Imperio J. Cti et iudices in ferendis sententiis Jus Romanum sequi salua iustitia non possunt.

V.

Bonae fidei possessor in tantum censendus locupletior factus esse, quantum deductis fructuum impensis atque usuris pretii soluti superest, nisi probare possit, se si rem non possedisset, tantundem consumpturum non fuisse.

Dominium seu proprietas, quae duo generatim dicta mihi ex sententia *Grotii*, II. 2. 1. *Pufendorfi*, IV. 4. 2. aliorumque unum idemque esse videntur, ab aliis contra uarie, sed subtilius magis, et ex uoluntate utentium, quam aut uerius, aut utilius distinguuntur, certe passim promiscue usurpata inueniuntur, uid. *B. Dn. Ziegler. ad d. l. Grotii*, uarie a uariis definitum est: sed in eo tamen, si non uerbis, saepe sat dubiis ac ancipitibus, tamen mente atque sententia fere omnes conueniunt, *quod sit jus, quo res corporalis ita ad aliquem pertineat, ut ea plenissime uti, de eaque libere disponere possit, quatenus neutrum aut ipsa conditio reipublicae, aut lex, aut pactum, idque uel proprium uel antecessorum, aut alia horum legitima uoluntas impediatur.* Nam et dominio plenissima atque fortissima significatione accepto duplex uis, utendi plene, et alienandi libere, inesse creditur: et dubium non est, cum utendi facultatem, tum alienandi, uarie in utilitatem reipublicae, tam ipsa ciuitatis natura atque conditione, unde Dominium uulgare seu priuatum, eminenti, utuocatur, oppositum, idque uel singulare, quod uni; uel commune, quod pluribus pro indiuiso, competit: quam lege coerceri posse: unde dominium mariti in fundo dotali Jure Ciuili reuocabile est, et ut sic loquar, inalienabile, uid. *pr. J. quib. alien. lic. uel non. l. 42. D. de usucap. l. un. §. 15. C. de R. U. A.* et pacto id fieri uel proprio, uel antecessorum, et usus ac experientia probat, et sat nota diuisio domini in *directum*, quod particulam proprietatis complectitur, et domino feudi, emphyteuseos, superficiem competit; et *utile*, quod usumfructum cum particula proprietatis continet, competitque uasallo, emphyteutae et superficiario. Cui addenda tertia species, ex doctrina potissimum *Dn. Praesidis*, dominium *proprietatis*,

v. l. 13. pr. l. 15. §. 6. et 7. l. 25. §. 1. de usufr. seu nuda proprietas,
v. l. 2. quib. mod. usufr. quod competit domino praedii, in
quo alter seruitutem usufructus sibi constitutam habet.
Sed et alia antecessorum legitima uoluntate uim dominii
imminui posse, patet exemplo testatoris legantis aut re-
linquentis heredi domum, fundum, hac conditione, ne
alienetur, lege conditionem approbante et confirmante,
v. l. ult. C. de reb. alien. non alien.

II.

Sed utrum exclusio aliorum ab usu eius rei, quae
in dominio esse dicitur, ad substantiam dominii perti-
neat, an uero sit effectus dominii naturalis, qui salua
istius substantia abesse possit, de eo inter doctissimos et
ingeniosissimos uiros non satis conuenit, quia nec effectu
carere quaestio uidetur, nec desunt in utramque par-
tem rationes. Nam et inde consequitur, si unus sit in
toto orbe, qui habeat eo utendi facultatem a D.E.O sibi
concessam, ut aut dici possit dominium orbis habere,
aut non possit, cuius deinde utriusque rei usus in disce-
ptatione de origine dominii amplissimus esse uidetur: et
a parte illorum, qui exclusionem aliorum ad effectum
dominii referunt, affertur, quod sufficiat ad tuendum
dominii nomen, rem aliquam eiusque usum ac disposi-
tionem ad aliquem solum, non ad alium, illo inuito,
pertinere, siue de caetero plures existant, qui participes
eius rei fieri possint et uelint, siue non existant, prae-
fertim cum alioqui non appareat, quomodo Summi Nu-
minis dominium in mundum uniuersum aut concipi
animo, aut ore defendi possit. Vid. *Dn. Titius ad Pufend.*
de O. H. et C. Obs. 276. in f. et 282. et Dn. Hertius ad Pufend.
Op. Mai. IV, 4. 3. a parte uero eorum, qui exclusionem
aliorum ab usu rei ad substantiam dominii referunt, mo-
netur partim, quod, uti communitio, ita nec proprietates
intelligi, non existentibus pluribus, quam uno, possit;
par-

partim quod dominium sit ius, ius autem homini cum aduersus DEVM nullum competat; neque etiam dici possit aduersus bestias competere, quia inter has et homines nulla intercedat legum atque iuris communio, esse aliquod non possit, nisi alii homines existant. Vid. *Puf. d. IV, 4.3. et Dn. Thomafium 7. 7. D. II. 10. 46. et seqq.*

III.

Qua de re si licet nostram sententiam dicere, uti utrinque sine dubio sermo est, aut minimum esse debet, non de iure ab usu rei alios excludendi, si qui fortasse ad eum postulare possint et uelint admitti, et tamen nihil iuris in eam aliquo ex illis minuendi dominii modis paulo ante commemoratis quaesitum habent; sed de actuali, ut sic loquar, eius iuris exercitio, seu extrinseca facultate eo iure data occasione utendi, cum si ius ipsum deficiat, ne usus quidem rei plenus sit aut dici possit: ita nobis utrinque ratiocinando quodammodo excessum uideatur. Nam nec illam sententiam, absolui substantiam dominii usu rei plenissimo, licet unus tantum existat, qui illo gaudeat, nec sint alii, quos ille arcere possit, ita generatim expressam approbare possum, sed restringendam puto ad casum, si unus quidem et solus in praesenti sit, qui re aliqua uti possit, sed suo tempore plures extare possint, desideraturi, ut usus eius participes reddantur, propterea quod alioquin si quis solus existat, nec quisquam unquam alius sit exiturus, ius illud alios usu rei suae prohibendi procul dubio nullum sit, nec animo concipi possit, sed siquidem ille unus ita solus existat, ut nec ante ipsum alius homo fuerit, nec post ipsum futurus sit, ne notum quidem eius iuris dominiique esse nomen possit: sin ita solus existat, ut ante ipsum fuerint alii homines, post ipsum futuri sint nulli, et ius illud intercidat, quia exerceri non potest; et usurpari amplius nomen dominii eo sensu non possit, quo

sumebatur prius, ususque rei plenissimus ab aliis usus generibus distinguebatur. Nec obstat, quod Deus nec ante se habuerit alium Deum, nec post se habuerit, nec habiturus sit unquam, quem ab usu dominii, quod in res omnes creatas habet, excludat, et tamen dicatur et dici debeat supremum huius uniuersi dominium habere. Tametsi enim ius DEI in res creatas uulgo dominii nomine insigniatur, nec id ego dixerim male fieri: tamen hoc dominium Diuinum non debet ad regulas et qualitates dominii humani, quod inter homines de rebus a DEO ipsis ad usum concessis, quacunque tandem ratione, constitutum est, exigi, cum illud quidem proprio iure nitatur, et ius uitae quoque ac necis in homines comprehendat: hoc autem dependeat a concessione diuina, et longe arctioribus limitibus sit circumscriptum, atque adeo illud in uniuersum longe sublimiori ratione ponderari pariter debeat atque describi.

IV.

Sed nec etiam quae ab altera parte proposita sunt, ita generatim accepta placent. Nam et proprietatis intelligi posse mihi uidetur, ubi unus existit et solus, si plures suo tempore extituri sint, quos ille ab usu rei suae, ceteris paribus, excludere possit, licet communio nequeat esse aut concipi nisi inter plures: et non uideo, quare non, uti quaelibet facultas alioqui non competens, alicui legitime a legitimo imperante concessa; ita usus rerum a DEO creatarum uni etiam homini et soli in mundo existenti a DEO concessus, possit uocari ius, respectu scilicet imperantis, qui uetare etiam id quod concessum est, potuisset: licet non solum illud ius, si nemo amplius extiturus sit, dominium appellari nequeat, per ea quae paulo ante diximus: sed et aduersus Deum dici non possit quaesitum esse, ea sententia, ac si in homine quidquam sit, quod reuocationem concessi usus atque iuris impediatur.

V.

His non sine causa praemisfis, progrediendum ad dominii originem, de qua mirifice digladiantur inter se doctissimi uiri, aliis primaevae cuidam omnium rerum communioni innitentibus, quam postmodum facto hominum et pacto dominia rerum secuta sint; aliis hanc negantibus, iterumque aliis defendentibus: aliis denique aliam uiam et quasi mediam, sed et illam ipsam non unam atque eandem, ineuntibus. Sed ad has sententias pro instituti ratione recensendas atque enucleandas antequam accedamus, necesse est, ut de facultate humani generis in bestias ac reliquas res, quae terra marique continentur, paulisper dispiciamus, qualis scilicet illa et quanta sit, et quo fundamento respectu cum conditoris, tum rerum ipsarummet conditarum nitatur.

VI.

Et quia fere hic, ut et in ipsa de origine dominii disceptatione, lumen reuelatum cum lumine naturali commisceri solet: ego uero semper illa duo non quidem opponenda inter se et committenda, cum nulla uera sit inter Jus Naturae et Sacras Scripturas repugnantia, sed esse tamen probe distinguenda existimaui: uidentium primo, quid de illa facultate sana ratio dictitet, et deinde, quid in sacro codice ea de re scriptum reperiatur.

VII.

Et primum quidem res illas, quae sensu carent, licere hominibus in suas utilitates conuertere, imo et bestiis licere sine earum occisione uti, uerbi causa lana et lacte ouium, itemque uaccarum, et equis bouibusque ad agriculturam, facile ex sana ratione, et duplici quidem uia, probari potest, quarum altera directo, quod in quaestione est, altera per indirectum et quasi fugiendo probationem probatur. Nam aut dici potest id exinde constare, quod sine usu illo homines, nobilissimae inrer

omnes res creatas et praestantissimae, optimoque ac sapientissimo conditori dilectissimae, uitam aut plane non agere, aut non nisi duriter atque misere possint, atque hinc non possit non benignissimum Numen intelligi talem rerum usum, qualem diximus, hominibus indulgisse, hoc effectu, ut nec per eum usum ipsi conditori, quia ita uoluerit, nec rebus conditis, quia aut sensum nullum habent, aut si habent, eo fine creatae sunt, iniuria inferatur: aut ita procedi potest, ut dicamus, id omne licere homini, ab eoque sine cuiusquam iniuria fieri, quod per uires naturales facere possit, et ipsi nulla lege, ne naturali quidem, sit interdictum: in praesenti autem praedicti usus prohibitionem nulla idonea ratione adstrui posse et comprobari.

VIII.

At uero licere etiam bestias promiscue caedere in, hominum non solum usus necessarios, sed et utilitatem, et ad perfruendas adeo uoluptates, id ex eo dubium fit quod partim illae bestiae aequae ament uiuere ac homines, et non sine sensu doloris uitam linquant; partim ipsi homines cum crebra caede bestiarum animum ad crudelitatem adsuescant, aut natura in eam prouent confirmet, tandem a bestiis ad homines progressuri: tum usu carniū occisarum bestiarum saepe ad officium faciendum reddantur idonei. Unde etiam non solum multi cum ueterum Philosophorum, tum alii, aut generatim caedem innoxiorum animalium, aut quorundam certe eorum improbauerunt, totaeque gentes abusu carniū, aut omnium, aut certorum generum, abstinuisse commemorantur: uid. *Pufend. IV, 3. 4.* sed et nonnulli, etiam nostris temporibus, nimium uenationis usum, praesertim eiusmodi, ubi summa uoluptas in extremo concitatarum ferarum ac agitarum angore atque cruciatu ponitur, reprobarunt. Sed uti id

id facile constat, prohibitum esse Jure Naturali omnem bestiarum abusum, qui uel directo in conditoris O. M. contumeliam tendat, uel homines reddat officii negligentes: ita nec tamen adeo difficulter euinci quoque potest, licere hominibus non solum noxia sibi animalia, sed et alia cum ad usus necessarios, tum ad uitae commoditatem et innoxias uoluptates caedere, si quis modo illa duo secum reputauerit, licere nempe id omne hominibus, quod ipsis nulla lege interdictum sit: tum nullam inter bruta et homines esse legis atque iuris communionem.

IX.

Equidem ne quid praetermittam, is scrupulus non spernendus uidetur, quod, licet bruta animantia iuris Naturalis capacia non sint ea sententia, ut homo ipsis aequae ac hominibus feriendo iniuriam inferat; tamen eatenus ad ius Naturae pertineant, quatenus lege Naturali, cuius soli homines capaces sunt, prohibita esse possit earum caedes bestiarum, quae nemini noceant: ut adeo talis prohibitio facta sit nec ne, nunc iam alia sit quaestio, quam qui negauerit, ei incumbat onus dubia paulo ante proposita, quia non parum in contrariam partem animum trahere ac rationis dictamen uidentur, funditus remouendi. At salua res est, si quis modo attentius profundiusque ea considerauerit, quae breuiter et absolute dicta sunt. Nam reuera eo ipso, quo DEus Optimus Maximus bruta pariter atque homines condidit, sed hos quidem inter se iuris uinculo copulauit, et ad seruandam societatem, uitamque tranquille atque pacifice sine cuiusquam laesione, damno, dolore, iniuria, tuansigendam adstrinxit: illa autem et ab humana societate et iure Naturae exclusit, ut inter ea et homines nulla nec iuris esse, nec uitae communitas dici possit: satis intelligitur, uoluntati diuinae non repugnare,

si ho-

si homines suum instinctum secuti bestias in usum quem-
cunque caedant, modo eum, quem supra dixi, abusum
euitent, et hinc nec obstare dolorem bestiarum in mor-
te, nec cupiditatem uitae, omni animantium generi
communem, quia hanc ipsarum conditionem uoluerit
esse Numen, ut hominum commodis morte quoque sua,
cum sensu doloris coniuncta, inseruirent; nec illa et-
iam, quae de crudelitatis officiique deserendi effectu al-
lata sunt, quia pertinent ad abusum; nec denique ho-
minum nonnullorum gentiumque opinionem, quippe
quae assensum non meretur, quando nulla idonea ra-
tione subnixata est.

X.

Atque in hac sententia confirmat nos Sacrarum Scri-
pturarum auctoritas, dum iam secundo loco animum ad
illas conuertimus. Nam non solum ipso primo Gene-
seos capite certiores reddimur de iis, quae usque ante-
hac ex lumine rationis demonstrata et disputata sunt,
sed adhuc plenius capite nono, uid. *Selden. L. 7. c. 1. citat.*
Puf. IV, 3. 2. in f. aliisque multis locis, quibus concessa
hominibus in res terrae et bestias potestas usurpata et
ad actum perducta legitur.

XI.

Jam quod ad ipsam doctrinam de origine dominii at-
tinet, tenendum primum generatim, magis subtiliter et
otiose, quam utiliter de prima origine dominiorum et
esse a multis disputatum, et hodieque disputari: sed post-
quam tamen semel res eo redacta est, iam amplius inte-
grum non esse ab illis subtilitatibus abstinere, sed tum ui-
dendum, quid tandem eius rei sit, de qua tanto studio
disceptetur, tum eo diligentius accuratiusque pensanda
esse omnia, quo cum maioribus uiris res sit, et ingenio
et fama praestantissimis. Deinde speciatim obseruandum,
omnem disputationem duarum partium esse ex aliqua:

Aut

Aut enim quaeritur, an praecedente aliqua primaeva
communione, et quali illa tandem, aut qua ratione, rerum
dominia exorta sint: aut id disceptatur, qua illa ratione sine
tali communiione coeperint.

XII.

Et ueterum quidem scripta quando euoluimus, depre-
hendimus in iis multa de quadam, in qua antiquissimis tem-
poribus bene beateque mortales uixerint, rerum bonorum-
que omnium communiione: quam deinde sententiam ex
Christianis hominibus multi quodammodo suam fecerunt,
sed firmioribus rationibus nixi. *H. Grotius*, magnum illud
Germaniae, et Galliae, et totius pene Europae lumen, in
Opere de J. B. et P. II. 2. 2. fretus sacrarum literarum auctori-
tate, Deum, ait, humano generi generaliter contulisse ius
in res huius inferioris naturae, statim a mundo condito,
atque iterum mundo post diluuium reparato, hincque om-
nia omnibus communia ac indiuisa fuisse, ut cum nemo
quidquam proprii haberet, id quisque potuerit in usum su-
um arripere, quod placuisset, nec id ipsi ab altero eripi nisi
per iniuriam potuerit, donec paulatim, multiplicatis ho-
minibus, a primaeva communiione discessum, rerumque
proprietas, primum mobilium, deinde et immobilium,
prout usus uitae atque necessitas postulasset, per diuisionem
et occupationem, intercedente pacto quodam aut ex-
presso, ut in diuisione, aut tacito, ut in occupatione, ut sci-
licet quod quis ita semel possideret, id haberet proprium;
introducenda fuerit, licet prior ille status non potuerit non du-
rare, si aut in magna quadam simplicitate perstitissent homi-
nes, aut uixissent inter se in mutua quadam eximia caritate.

XIII.

Sed ad hanc Grotii sententiam oppugnandam aggres-
sus est potissimum *Boeclerus in Comm. ad d. I. Grotii*, non solum
postremum de duratione primaevae communiionis negans,
partim ducto ex eo praeter mentem Grotii argumento,

quod talia sperari aut promitti post lapsum non possint, quod nec ipse unquam negauit Grotius, nec ignorauit; partim subiecto pro uero et certo, luculentius scilicet caritatem in statu integro elucere distinctis rerum dominiis potuisse, quod, si non aperte falsum, tamen ualde dubium aliis uiris sapientissimis uidetur: sed et plane reiiciens primum illud de ipsa communione, et uelut absurdum pernegans, idque itidem duplici ratione, si uim argumentorum collegeris atque expendaris; partim scilicet directo, quod Deus non solum Adamo, et in eo uniuerso generi humano commune orbis dominium donauerit, sed et Adamo, et post diluuium Noacho, dederit dominium priuatum, ita ut ii fuerint uniuersi orbis terrarum domini, alique omnes, si qui fuissent, ipsique adeo liberi ab eo, sine praeuia parentum cessione, exclusi; partim per indirectum, ducto argumento cum ab impossibili, quod nec in integrum statum communio illa quadret, nec in corruptum, idque quia nec animo concipi possit, et in ipsa illa communione locum faciat Grotius proprietati, dum asserat, quod quisque in eo arripuisset, id ipsi ab altero non eripi nisi per iniuriam potuisse; nec naturae hominum rationali ac sociali conueniat: tum etiam ducto argumento ex natura Juris Naturalis, quod illud ipsum uetando inde a primo rerum hominumque ortu furtum et cupiditatem alieni statim dominium rerum et proprietatem constituerit. Sed haec quidem quam parum Grotianam sententiam feriant, mox uidebimus: in praesenti id tantum obseruari uelim, ante *Boeclerum Johannem Faldenum in annot. ad d. l. Grot.* non tam ipsam communionem negasse, quam modum in communione uiuendi, seu ius apprehendendi in usum suum quod cuique libuerit, id scilicet asserens initio admissum ab hominibus fuisse ex accidenti, propter multitudinem rerum creatarum et exiguum hominum numerum, cum naturaliter aut diuidi inaequaliter fructus inter homines, prout quisque a natura aut fer-

uili

uili ingenio aut liberali, et quidem secundum gradus praeditus fuisset: aut si non obstante illa ingeniorum diuersitate magis placeat omnes homines natura statuere aequales, minimum aequaliter diuidi debuissent: post Boeclerum autem *Zieglerum* opinionem de donato Adamo dominio totius orbis priuato tenuisse et tradidisse *in not. ad d. Grot. II, 2. 2. p. 217. et seq.* itemque cum *Strauchio Veltheimium* *in introd. ad Grot. L. 2. c. 2. qv. 1. §. 2. p. 634. et seqq.* sed et alios quoque extitisse, qui sententiam de communi generis humani dominio cum priuato Adami coniuncto defenderint, uid. *Offand. ad Grot. p. 651. Albert. C. J. N. p. 2. c. 7. §. 14.* imo non defuisse, qui quamuis negarint dominium Adamo priuatum a Deo donatum fuisse, tamen statim dominia rerum sine praecedente communione a primis hominibus occupatione per se ualida introducta statuerint, quod cum *Struuio* fecit *Henniges ad Grot. p. 346. et seqq.*

XIV.

At uero *Pufendorfius* relictis, quae ante *in Elem. Jurispr. Uniuers. Lib. I. def. 5.* tradiderat, *in Op. Mai. L. IV. c. 4.* Grotianam doctrinam de primaeva communione repetiit, et reiectis quibusdam, *v. IV, 4. 9.* caeterisque enucleatius aliquanto propositis, ab aduersariorum telis uindicare annisus est. Et primum quidem duo potissimum praemittenda uelut fundamenti loco existimauit, nempe diuisionem communionis in negatiuam et positiuam, quarum illa sit rerum aut nondum facto humano redditarum proprietarum, aut iterum a proprietate liberarum, sed quibus utendi omnes ex concessione diuina, et iam eas etiam, caeteris paribus, occupandi, ex instituto humano, par ius habeant; haec autem sit rerum in dominio duorum uel plurium pro indiuiso existentium, *v. IV, 4. 2. et passim:* et deinde, tam communionem positiuam quam proprietatem (seu dominium, *IV, 4. 2.*) innuere exclusionem aliorum ab ista re, quae communis aut propria dicitur, adeoque illam plures uno homi-

nes in mundo praesupponere, ut ipse *IV, 4.3.* loquitur. Tum
vero progrediens ad concessionem diuinam, qua benignis-
simum Numen primis parentibus nostris, et in iis uniuerso
generi humano, usum rerum orbis indulgit, negat ius
Adamo datum posse uocari dominium eo uocabuli sensu,
quo hodie dicatur, sed si quid sit, uideri uocari posse domi-
nium indefinitum, non formaliter, sed concessiue, non actu,
sed potentia, tum quia tunc praeterea nemo homo fuerit,
qui ab usu rerum excludi potuisset; tum quia Deus O. M. in
illa sua concessione indefinite locutus sit, atque adeo Pro-
toplastos tantum de indulgentia usus certiores reddiderit,
non autem modum utendi ipsis praescripserit, nedum or-
bis dominium eis addiderit, sed eum ipsis ex sana ratione
reliquerit determinandum. *v. IV, 4.3. et 4.* Ex quo deinde
passim infert, initio homines, antequam nimis multi-
plicarentur, propter rerum abundantiam hominumque
paucitatem aliquandiu in communiione quadam negatiua
perstitisse, qua cum nemini quidquam proprii esset, omnes
habuerint ius in omnia, hoc tamen interposito pacto, mi-
nimum tacite, ut quod quisque praesentis usus gratia ar-
ripuisset, id ipsi eripere non liceret alteri; donec tandem,
aucto magis magisque humano genere, placuerit a primae-
ua communiione recedere, propter metum rixarum discor-
diarumque atque bellorum, partim ex natura rerum non-
nullarum, non ubiuis, nec aequali copia omnibusque suf-
ficienti nascentium, aliarumque culturam quandam ac ope-
ram insignem requirentium; partim ex inaequalitate la-
borum, oriendorum, atque adeo factum sit, partim diuisione,
partim occupatione, ut sensim paulatimque res primum
mobiles, in primisque illae, quae opera atque labore indi-
gebant, deinde et immobiles pro usus necessitate ac me-
tuendo defectu, in propriam hominum potestatem cede-
rent, hoc effectu, ut nemini amplius in alterius bona quid-
quam iuris competeret, nisi quod ex ipsius concessione sibi
de-

denuo acquisiuisset; et hac ratione, ut illa propria potestas seu dominium uim habuerit non ex diuisione aut occupatione, qui per se non nisi phyfici actus fuerint, sed ex pacto hominum expresso uel tacito, quod semper in utraque latitauerit, prout aut res inter consentientes diuisae, uel a pluribus occupatae uni cessae; aut ab uno occupatae ei ab aliis relictae fuerint: simul uero etiam tacite inter omnes conuenerit, ut quod nondum esset occupatum, id in primaeva communione (negatiua) maneret, donec et ipsum aliquando si posset, occuparetur.

XV.

Atque haec Pufendorffii sententia quanquam apud uiros et ingenio et doctrina praestantes non solum assensum, sed et tutelam inuenit, speciatimque apud *Dn. VVernberum El. J. N. et G. C. 14. §. 4. et seq. Dn. a Ryffel, de J. N. et G. c. 14. §. 5. et seqq.* itemque apud *Dn. Thomassium J. J. D. II. 10. 41. et seqq.* nisi quod hic §. 47. et seqq. usum primis parentibus concessum ne ius quidem, nedam dominium, etiam si indefinitum concessiue et potentia, nominandum censeat, nec §. 87. et seqq. opus arbitretur esse ad uindicandam facultatem in ipsa quoque communione re non fungibili secure et sine impedimento utendi, et fungibilem quoque consumendi, ad tacitam quandam conventionem confugere: tamen illa ipsa aliis displicuit, uel asserentibus, quae sententia est *Dn. Titii in Observat. ad Pufend. de O. H. et C. L. 1. c. 12. obs. 276. et seqq.* oblatum a Deo in primis parentibus uniuerso generi humano uniuersale quoddam orbis dominium, idque proprie sic dictum, fuisse, quod deinde statim homines sine praecedente communione acceptare ceperint, modo suo quidem arbitrio relicto, sed per se tamen ualido, nec deum ex pacto quodam expresso uel tacito uim acquirente, occupando scilicet, quantum lex de custodienda societate permittebat, sed nec tamen usque ad hunc diem rem perfecerint, quando multa sint adhuc loca, in dominio il-

lo uniuersali posita, quae cum occupari a quolibet possint, a nemine in potestate teneantur: uel statuentibus, primaenam quandam communionem, qualem Grotius et Pufendorfius tradiderit, quidem praecessisse, sed ab ea non pacto quodam humano discessum, sed occupatione per se ualida fuisse, quam sententiam proposuit *Dn. vander Muelen in Comment. ad Grot. II, 2, 2.* et propugnauit: uel minimum negantibus, uim occupationis ad efficiendum dominium, siue tandem illam praecesserit communio a Grotio Pufendorffioque asserta, siue non, a pacto humano repetendam esse, cum illa ex eo ipso iure, quod Deus humano generi in terram et mare largitus sit, orta, satis iam societatis custodia muniatur: quo pertinent, quae *Dn. Hertius ad Puf. IV, 4. 4.* annotauit, et iam dudum ante ipsum Pufendorffium Grotio opposuit *Feldenus in annot. ad Grot. II, 2, 2. p. m. 119. et seqq.*

XVI.

Quibus rebus iam liceat retro legere uestigia, et a calce ad carceres reuerti, ut tandem distincte et luculenter appareat, quid sit, quod mihi in uniuersum de dominii origine uideatur.

XVII.

Et cum meminerim, me principio dixisse, omnem disputationem de origine dominii magis subtilem et otiosam, quam utilem esse, id iam primum cogitandum existimo, annon plane quaestionibus illis et ditceptionibus circa ortum dominii carere queamus. Sane quod nonnulli ideo primaenam aliquam communionem negarunt, statimque cum ipsis hominibus dominium quoque extitisse contenderunt, ut dominium maris uni uel alteri populo assererent, id frustra factum esse facile agnoscet, qui cogitauerit, dominium maris pro ea parte, qua populi cuiusque terras alluat, uindicari sine illa doctrina, et multo ubidem commodius posse, idque ipsum ostensum et factum esse

esse ab illis, qui primaeuam communionem omnibus modis defenderunt, uid. *Huberum Digress. P. J. L. 4. c. II.* iuncto *Pufendorfio IV, s. 5. et seqq.* magni autem et uasti oceani dominium ne sic quidem uni uel alteri populo asseri posse, quia qui ullam unquam inter homines uniuersos communionem fuisse negant, necesse habent statuere, dominium priuatum totius orbis, et sic uasti quoque oceani, aut donatum a Deo primis hominibus ante et post diluuium, et occupatione non nisi acceptatum; aut ab iis, indulgente Numine, per occupationem, tanquam modum acquirendi dominiū naturalem et originarium, quaesitum, et ad posteros iure hereditatis uel donationis inter uiuos, uel alio iusto titulo transmissum fuisse, occupationem uero aut nunquam modum acquirendi dominiū fuisse, aut certe post illam primam talem esse desiisse, factamque esse modum duntaxat possessionem rei hereditate, donatione, aut alio iusto titulo acquisitae, capiendi, atque uero ita in populum, cui dominium uasti oceani per omnis communionis negationem uindicatum itur, insuperabile onus transuoluitur alium titulum, quam occupationem, docendi.

XVIII.

Porro quod aliquibus uisum est, in casu, quo quis alteri clam aliquid aufert summa necessitate coactus, ad primaeuam quandam communionem, subsequutamque ui pacti inter homines expressi tacitique rerum proprietatem, confugere, ut facinus a furti crimine liberarent, id et displicuit aliis, quibus alias illa de primaeua communiōe ualde placuit sententia, aut asserentibus, sicut sine intercedente pacto humano, occupatione iam per se et ipso Jure Naturali ualida a primaeua communiōe discessum fuerit, ita quoque ipso J. N. in casu et periculo uitae extremo primaeuam reuiuiscere communionem, quam sententiam *Dn. vander Muelen in comment. ad Grot. II. 2. 2. p. 59.* contra auctorem de principiis iusti et decori, seu Lamb. Velthuisum

sum attulit: aut plane aliunde quam a primaeua commu-
nitione rationem illius rei repetentibus. uid. *Pufend. II, 6. 6.*
Imo nec generatim uideo, quid obftet, quo minus eo con-
tenti esse possimus, quod sciamus partim, licere humano
generi terra et mari, et quae utraque continentur, rebus
omnibus uti; partim usum illum tranquillum, ut decet, et
salutarem in tanta hominum copia non posse nisi distinctis
plerarumque rerum dominiis esse; partim denique, modos
cum amittendi, tum acquirendi dominiis, qui hodie usu ua-
lent, tam naturales, quam ciuiles, pro eo statu, in quo nunc
mortales uersantur, maxime esse sanae rationi consenta-
neos, ut cum de praesenti statu rerum humanarum nul-
lum sit dubium, uetus ille et primus optimo iure igno-
rari posse uideatur.

XIX.

Sed quoniam supra statim subiunxi, non amplius inte-
grum esse a controuersia de origine dominiis abstinere, post-
quam inter tot tantosque uiros usque in hunc diem est
agitata, sed potius accurate diligenterque cognosci illam et
expendi oportere: mearum partium esse duxi, iam ist-
hoc quoque labore pro uiribus defungi, et perspicue at-
que distincte primum uidere, quid ratio sibi soli relicta in
illa controuersia possit, tum uero, an et quomodo sacra-
rum literarum possit auctoritate componi.

XX.

Et ratio quidem sola quanquam facile deprehendit,
et proprietatem et communionem esse qualitates rerum
morales, quae ipsam earum substantiam non afficiant, sed
ab hominibus iis superimpositae fuerint, atque adeo do-
minium non cum ipsis rebus extitisse, sed facto coepisse
humano: tamen utrum statim mortales occeperint res di-
stinctis dominiis possidere, et tantum quisque occupauerit,
quantum sibi suisque alendis sufficere uidebatur; an uero
aliquantum temporis uixerint in communionem bonorum,

ut

ut usus rerum omnium, quae ad uitae cultum pertinent, omnibus pateret, proprietas pertineret ad neminem, donec tandem multiplicato genere humano id quisque proprio iure tenere coeperit et sibi soli possidere, quod primus occupauerit, uel etiam ex diuisione acceperit, id uero est, quod certo et solide sola ratio determinare non potest. Sed magis tamen inclinatur in primaeuam quandam communionem, partim quod, licet lumine naturali certo non constet, principio rerum unum duntaxat hominum par a summo Numine, huius uniuersi conditore, creatum esse, tamen ualde probabile uideatur, non adeo multos initio homines productos, sed alios ex aliis ortos deinde et profeminatos fuisse; partim quod ratio examinando naturam hominum et inclinationes, deprehendendoque cum maximam ad malum procliuatatem, tum praeter eam tamen quoque nonnulla boni rectique semina, et quasdam quasi scintillulas uirtutis, suspicari incipiat, fuisse ab initio homines totos rectos et bonos, et a mala libidine liberos, sed postmodum quacumque tandem ratione corruptos mortalium animos et deprauatos fuisse, et ad malum effectos semper, quam ad bonum, procliuiores. Nam haec expendendo ratio cum nec uideat, quid primos homines compulerit, ut statim solliciti de rerum dominiis essent, in tanta rerum copia et hominum paucitate pariter ac abstinentia et probitate; nec tamen id audeat asseuerare, quod ipsa non nisi per tenebras, et ex longo quasi interuallo cognoscit, putat quidem et persuadere conatur, principio mortales, cum adhuc sine mala libidine uitam agerent, omnia habuisse communia, sed certi quid concludere et definire non potest.

XXI.

Porro nec id ualet determinare, an, si qua fuerit primaeua communio, in ea quisque arripuerit de fructibus quantum sibi necesse fuerit: an uero illi inter omnes diuisi uel aequaliter, uel secundum ingeniorum diuersitatem fue-

rint: sed tamen et magis inclinatur in illam sententiam, quam hanc, propter illas ipsas, per quas ipsa communio probabilis uidetur, rationes; et quod ad ius attinet, id pro certo habet, stante posteriore sententia, non diuidi fructus secundum diuersa ingenia, liberalia puta uel seruilia, debuisse, ut quidem Feldenus existimauit, propterea quod natura quidem negari non possit alios esse ad imperandum, alios ad seruiendum aptiores, sed ista hominum ingeniorumque diuersitas nullum natura ius, nec alteri in alterum, nec alteri prae altero tribuat. Conf. *Pufend. III. 2. 8.* stante uero sententia priorē, non necesse esse tacitum pactum fingere, ut cuius non diuisi aequaliter fructus rerum et usus fuerint, sed id usurpauerit quisque, et pro re nata consumserit, quod primus arripuerit, cum potius uice uersa id pacto tacito adscribendum uideatur, si nemini quidquam arripere pro lubitu, aut plus quam alteri licuerit, siquidem non plus arripuerit, quam ipsi opus fuerit, propterea quod concessio hominibus a DEO rerum usu tantum non possit non intelligi concessum cuique esse, quanti indigeat, non autem tanti semper alter, quanti alius indigeat.

XXII.

Sed illud tamen plane ratio capit, necesse non esse, ut pactum quoddam de constituendis rerum dominiis expressum uel tacitum inter homines aut intercesserit, aut intercessisse fingatur, quod occupationi uim ac efficaciam daret, siue demum statuatur primaeva quaedam communio, siue negetur, cum fieri quidem forte potuerit, ut duobus aut pluribus unam rem occupantibus, uel in occupatae a pluribus diuisione postulantibus, interposito pacto determinatum fuerit, cuius illa dominio cedere debeat: sed iam satis tamen per se uim habuerit ad producendum dominium, ad minimum commune, occupatio, ex eo, quod et usus rerum creaturarum uniuerso generi humano concessus, et modus ei nullus natura adiunctus sit et praescriptus, nisi quem

quem lex in animis nostris insita et inscripta iubeat obseruari, haec autem ipsa lex tantum absit, ut occupari res hactenus nullius uetet et iure proprio possideri, ut potius id fieri uehementer suadeat, salua tamen custodia societatis.

XXIII.

Nec est, quod ex his ipsis colligas: si usus rerum creaturarum uniuerso generi humano concessus est, et ante distincta dominia aequae omnibus competiit: si modus utendi hominum arbitrio relictus est: si lex naturae non iubet res in dominio esse, sed suadet, profecto consequitur, non posse aliter intelligi introducta rerum dominia esse, quam interueniente pacto humano, saltem tacito, ut quod quisque caeteris paribus occupasset, id ipsius maneret proprium, cum et in communi quadam uniuersali uti rebus homines et frui, et si quis sua sponte aliquid occupare et sibi soli habere uoluerit, id ei ab alio uicissim eripi, et ad communionem reduci, lege scilicet occupationem rerum et dominium non praecipiente, usuque rerum natura omnibus competente, potuisse uideatur. Nam salua res est, si consideretur non solum, quid lex naturae ante occupationem, per eamque introductum dominium, sed et quid post illam, ab uno uel altero, uel omnibus, diuersis in rebus, factam, disponat. Sane ante occupationem liberum fuit humano generi, communi res sibi utiles, an distinctis dominis uellent possidere, nec alterutrum lex naturae praecipiebat: sed postquam eadem semel uel ab aliquibus, reliquis dissentientibus, facta fuit, tunc lex naturae dictauit, non posse quod quis semel animo sibi habendi proprium occupauerit, (intra fines legitimos, qui sunt, ut ne quis omnia aut nimis multum occupet, sed et hic societatis humanae et naturalis aequalitatis ratio habeatur) id ei uicissim detrahi, praesertim si operam in id impenderit, cum et satis multa restent, quae et alii ad suum usum pari ratione sibi uindicerent, et facile quisque intelligat, tum propter de-

prauationem humanae naturae perpetuam communionem rerum inter homines omnes nec sperari, nec esse posse; tum si, qui postremum nascantur, nihil inueniant, quod ipsi occupare possint, id eos sorti nascendi adscribere, et partis a maioribus bonis contentos uiuere oportere.

XXIV.

His ita lumine rationis perspectis atque praestructis recta uia contendimus ad Sacrum Oraculum, uisuri, an ex eo et quo pacto controuersia omnis de ortu domini dirimi possit, hoc consilio et hac sententia, ut quod ex literis sacris probari non possit, in eo subsistendum in dictamine rationis esse censeamus. Neque uero id melius perfici posse puto, quam si primum uideamus, utrum statim ab ipso DEO O. M. dominium proprie acceptum, siue priuatum Adamo, et post diluuium Noacho et filiis; siue uniuersale toti generi humano collatum sit: an uero potestas tantum facta humano generi utendi fruendique orbe terrarum, et quas is ambitu suo complectitur rebus: deinde posteriori casu, utrum principio aliqua fuerit rerum communio, et qualis illa tandem, an uero nulla: tum siue fuerit communitio, siue non, quomodo dominia rerum sint introducta.

XXV.

Quod itaque primo loco ad eorum sententiam attinet, qui dominium priuatum totius orbis terrarum in Adamum, et post diluuium in Noachum collatum a DEO putant, ea quidem ex sacris scripturis probari non potest, cum non aequae bene solum, sed et multo melius et rectius explicari, quae de concessione diuina cum primo, tum nono Geneseos capite leguntur, de facta potestate seu concessio iure utendi pro lubitu, sine modo praescripto, rebus, quae terra marique continentur, quam de priuato quodam orbis terrarum dominio possint, in unum hominem collato, ab eoque ad liberos primum Adami et Noachi, et ab his ad alios iure hereditatis, donationis aliisque titulis uariis translato.

Nam

Nam primum negari non potest, Adamum et Euam, cum ipsis DEUS benediceret, adiuncta concessione subiiciendi sibi terram, et bestiis terrestribus maritimisque dominandi, uniuersum genus humanum repraesentasse, et post diluuium DEUM O. M. non cum solo Noacho, sed et cum filiis eius locutum, et omnibus eandem potestatem denuo largitum esse, quam olim primis parentibus concesserat. Deinde ista stante sententia causam quaelibet gens habet dubitandi de iustitia possessionis terrarum suarum, quia et ii, qui istam sententiam defendunt, statuunt necesse est, occupationem non esse modum acquirendi dominii originarium, sed esse modum possessionem duntaxat apprehendendi rerum hereditate, donatione aut alio iusto titulo ad aliquem deuolutarum; et pleraeque gentes quando longissime respiciunt spatium praeteriti temporis, et memoriam regnorum terrarumque suarum recordantur ultimam, inde usque repetentes nullum alium uident titulum quam occupationis uacuae terrae pro se afferri posse, nesciis plane, an ea pars hereditatis ordine et ductu quasi legitimo ad se pertinuerit. Tum uero mallet scire, a quo insulae et terrae uacuae a nemine haecenus possessae, aut res, quae dominum habere desierunt, iure possint occupari? a primis uenientibus id fieri posse dici non potest, propterea quod ex illa sententia occupatio est modus acquirendae possessionis, non dominii, ut modo dictum, et qui nihilominus putant illas cedere primis occupantibus, produnt causam suam et uitium sententiae, dum sibi ipse manifeste repugnant.

XXVI.

Nec est, quod ad pactum aliquod tacitum refugium quaeras, quo scilicet homines, secundum ordinem nascendi orbis heredes, inter se conuenisse intelligendi sint, ut quas terras inter se non diuisissent, illae cederent occupantibus, hac sententia, ut occupatio non tam sit modus acquirendi

originarius, quam modus apprehendendi dominium earum rerum, quae in diuisionem non uenerunt, ab illis ipsis heredibus per tacitum, quod dixi, pactum, in incertos homines, ut in missilibus iactis fieri solet, translatum. Sed quam lubrica haec sit procedendi uia, facile quisque intelligit, qui haec ad usum applicans fingit gentem aliquam insulam nouiter in mari repertam occupasse, sed mox uenire aliam gentem uel plures, quae in partem insulae postulent admitti, ex ea ratione, quod omnes homines rerum, quae extra diuisionem manserint, sint domini pro indiuiso, et illis primis obiicientibus occupationem, pacto, quod dictum est, tacito suffultam, respondeant, se nunquam consensisse in id, ut terrae haecenus incultae totae cederent occupantibus, atque adeo pactum illud tacitum aut nullum esse, aut non uniuersale. Quid enim iam dicendum, aut qua ratione efficiendum, ut illa multitudo post aduentans consentire debuisset, et iam iure consensisse intelligatur? Si putas, consensum et ad eum obligationem ex facto antecessorum repetendum et eruendum esse, quo inde a primis mortalibus non alia ratione transmissae ad posteros orbis terrae fuerint, quam ex pacto minimum tacito, ut quae nunquam in diuisionem uenissent, et occupata a maioribus accepissent posteri, ea cederent primis occupantibus, quaeso unde hoc, in facto positum, probabitur? et qualia signa taciti consensus et pacti negantibus id unquam factum esse, afferentur? sin ad ipsum ius naturae confugiendum putas, dicendumque, quemlibet hominem et olim fuisse, et hodie esse obligatum ad consentiendum in id, ut quae a nemine possiderentur, cederent et relinquerentur occupantibus, ad conseruandam societatis humanae tranquillitatem, quaeso, quid est per dubias ambages et obscuras procedere, quo recta uia peruenire potuisses, si hoc non est? aut quid dici potest multis uerbis negatum esse, ut in fine tandem affirmetur idem, si hoc non potest? cur non aperte profiteris,

occupationem esse modum acquirendi dominii originarium, eumque plenissimum et ualidissimum? Sed scilicet illa sententiae de dominio Adami uniuersali magis conuenire uidentur, quam haec.

XXXVII.

Neque uero rectius procedunt illi, nec rationibus adductis satisfaciunt, qui duplex dominium in Adamum collatum docent, alterum commune et ad omne genus humanum pertiniens, alterum priuatum (totius orbis) et Adami proprium. Nam si utrumque dominium proprio uocabuli sensu interpreteris, id inde consequitur, eandem rem et uni et omnibus esse propriam, quo quidem nescio ego an quidquam inconuenientius possit excogitari? si uero primum improprie capias pro concesso a DEO usu rerum ab Adamo ad posteros hereditate aliisque titulis transmissarum, non solum fictione illa duplicis dominii nihil roboris sententiae accedit, nec dubia proposita remouentur, sed et manifestus ille abusus uocabuli dominii nescio quid non satis accuratum prodit.

XXVIII.

Melius quodammodo faciunt, qui in Adamo et post diluuium Noacho filiisque eius toti generi humano dominium orbis uniuersale oblatum statuunt, quod dum deinceps quisque occupando res ad suum usum acceptauerit, exorta fuisse dominia singularia et priuata sine intercedente pacto humano: sed nec huic tamen ego sententiae subscribere possum, partim quod ius humano generi in Adamo et Noacho filiisque eius concessum, dominium proprie et striete sumtum (ut quidem ab illis sumitur) dici non possit, cum praeter homines ipsos nemo unquam futurus fuit, quem ab illo usu excluderent, uid. *retro* §. 3. partim quod, etiamsi daretur, istud ius generi humano concessum, pro dominio uniuersali haberi posse, non appareat tamen, quomodo per occupationem dominia rerum singularia

constitui sine pacto humano, saltem tacito, potuerint, cum dominium uniuersale proprie dictum non possit non ius omnibus dare in omnia pro indiuiso, atque adeo quae ab uno occupata sunt, ut apud se essent perpetuo, ab alio possint uicissim eripi, nisi hic iuri suo renunciauerit pacto, minimum tacito, dum illum passus est occupata retinere, et ipse quoque fortasse simile quid fecit.

XXIX.

Itaque ergo optimum mihi uidetur dicere, DEUM O. M. fecisse quidem potestatem, aut si mauis, concessisse ius Adamo, et post diluuium Noacho cum filiis eius, et in iis utrimque uniuerso generi humano, utendi fruendique rebus terrestribus pariter atque maritimis, et terra marique ipso, quam possent optime, sed illam potestatem, illud ius nec singulare et priuatum, nec uniuersale dominium aut esse, aut dici posse, atque adeo id quidem certum esse, dominium non ab ipso Numine introductum, sed actu placitoque humano esse, siue id statim factum, siue post aliquam, qualemcunque tandem, communionem, fuerit, de quo mox paulo fusius tractabimus.

XXX.

Nec obstat, quo haec sententia oppugnari posse, et illa prima confirmari uidetur, quod sine dubio non plus iuris habeant homines nec in res ipsas, nec inter se, quam primi illi a Deo acceperint: iam si isti nudam facultatem utendi sine proprietate acceperint, et in iis omne genus humanum, consequens esse, ut non potuerit a posteris proprietates usurpari, seu distincta rerum dominia constitui, nec ab illis ipsis primis hominibus, nec a posteris; itemque nec respectu DEI, quia non plus quam facultatem utendi concesserit, nec respectu hominum inter se, quia omnibus illa facultas concessa fuerit. Conf. *Pufend. IV. 4. 10. et 11.* Nam ut operose non adducam, quae ad ea reposuerit *Pufendorsius d. 1.* et post eum *Dn. vander Muelen in Comment. ad Grot. II. 2. 2.*

speciatim contra *B. Dz. Zieglerum* disputauerit, summum omnium iudicio uirum, et Ictum consummatissimum, sed quod ad doctrinam de origine dominii, uisum nonnullis non satis distinxisse communionem negatiuam, qualem illam primaeuam fuisse Grotius et Pufendorfius asseruerunt, a positiua et illa, quae est rerum uniuersitatis. *v. Zieglerum ipsum in not. ad Grot. II. 2. 1. p. 216.* defensum ab *Obrechtio ad d.l. Grot. p. 1079.* illa, inquam, omnia uel tribus uerbis adiectis refelluntur, primos scilicet mortales, et in iis uniuersum genus humanum accepisse a DEO facultatem utendi rebus quam possent optime. Cuius negandi cum nulla causa idonea afferri, nec ex Scriptura, nec ex sana ratione possit, manifestum est, bene recteque mortales cum ratione DEI, tum ratione hominum inter se, instruisse rebus uti distinctis dominiiis, siue statim ab initio, siue aliquanto post, quia scilicet melior modus utendi, et corruptae naturae humanae conuenientior, ne animo quidem fingi, nedum adhiberi ac obseruari potuerit. Quo simul satisfactum esse puto illis, qui sine dominio orbis uniuersali (proprie dicto) toti generi humano donato non potuisse singularia dominia constitui arbitrantur.

XXXI.

Sed nec praeterea obstat, quod Jus Naturae cupiditatem alieni furtumque prohibeat, idemque illud simul cum primo homine coepisse tralatitium sit, atque adeo cum alienum quid intelligi et furtum nisi distinctis rerum dominiiis non possit, necesse sit ut statuamus, proprietatem rerum seu dominium non facto arbitrioque humano, sed ab ipso DEO aut decantata illa concessione, aut minimum ipso Jure Naturali statim constitutum effectumque esse, uel eo ipso, quo furtum et alieni cupiditatem prohibuerit, idque statim principio generis humani: quasi uero, ut multa alia silentio praeteream, Jus Naturae ita comparatum sit, ut omnia eius praecepta pari ratione hominum animis

insinuata a sapientissimo legislatore fuerint, et uno uelut contextu unoque impetu se in primis statim hominibus, primoque momento exeruerint, ut non potius multa diu quasi tecta in cerebro delituerint, et alia fortasse hodieque delitescant, donec, cum ius Naturae innotescat per dictamen rationis, dictamen autem subsequatur notitiam rei et cogitationem, notitia autem et cogitatio rei, quae non existat, nulla sit, existens res, et oculis animisque subiecta, per cogitationem dictamen rationis elicuerit.

XXXII.

Proximum est, ut dispiciamus, an primaeva quaedam communio ex Sacris Scripturis probari possit. Equidem id parum obstare puto, quod ordo possidendi res distinctis dominiis tanquam pulcherrimus non potuerit non conuenire statui integritatis, tanquam longe perfectissimo, atque adeo in eo nec potuerit, nec debuerit esse talis communio. Nam et nimis manifesto id, quod corruptam hominum naturam arguit, statui integerrimo applicatur, et conuenientissimum existimatur; et quantum ex Scriptura Sacra conici potest, status iste primus perbreue tempus durauit, et interea aliquam diuisionem uel occupationem inter Adamum et Euam factam esse nec uerisimile est, nec ex scriptura probari potest, ut adeo omnis res huc redeat, an ex statu corrupto quidquam afferri possit, quod communioni illi repugnet. Sed id quidem non plus quam illud roboris habet, quando dicitur, statum communionis rerum post lapsum non potuisse uel minimum temporis durare, sed fuisse naturae humanae siue rationali contrarium, ferinum, insociabilem, quia nimis itidem manifesto principium communionis cum eius duratione confunditur, nec ratio apparet, quare non primi mortales, antequam nimis multiplicarentur, potuerint, si uoluerint, in communi-
one bonorum uiuere, in tanta et terrae magnitudine, et rerum copia, et hominum contra paucitate. Nec por-

ro contradicere fibimet ipsis existimandi sunt, qui primae-
 uam asserentes communionem concedunt, quod quisque
 arripuerit ad suum usum, et consumere, si consumi pote-
 rat, uoluerit, id ei ab alio eripi non potuisse, quasi negan-
 tes dominium in ipsa communiōe proprietatem fuisse con-
 fiteantur. Nam loquuntur de fructibus et usu rerum, non
 proprietate seu dominio. Usū rerum et fructus aiunt
 aequaliter ad omnes pertinuisse, proprietatem ad nemi-
 nem, quippe quae tunc ne nota quidem fuerit. Sed et
 usum ita comparatum fuisse, ut alter in eo ab altero non
 potuerit turbari, id alii pacto cuidam, minimum tacito, ad-
 scribunt, ut *Pufendorfius*, et qui eum sequuntur; alii ex ipsa
 communionis natura et praeepto generali de custodienda
 societate et pace communi generis humani deducunt, ut
Dn. Thomasius loco jam supra adducto, J. J. D. II. 10. 77. et seqq.

XXXIII.

At enim uero illud grauius obstare puto, quod talis
 primaeua communiō, qua aliquamdiu primi homines ante
 et post diluuium aequaliter rebus usi fuerint, de rebus ipsis
 nihil habuerint proprium, donec augescenti indies generi
 humano placuerit paulatim a communiōe discedi, et distin-
 cta rerum dominia introduci, non possit liquido ex Sacris
 Literis probari, sed potius uestigia in contrarium extare
 uideantur, cum *quarto capite Genesios, vers. 2. 3. et 4. tum ca-
 pite nono, v. 26. et 27. et decimo passim*, licet ideo necesse non
 sit statuere, Adamum, et post diluuium Noachum, orbem
 terrarum inter filios suos diuisisse, ita ut ille Caino omnia
 immobilia, Abelo omnia mobilia addixerit, ut nonnullis ui-
 detur: hic autem suo arbitrio terminos posuerit filiis, qui-
 bus cuiusque posteritas contenta esse deberet; et multo
 minus, Adamum et Noachum id fecisse ex dominio orbis,
 ipsis solis a DEO collato: sed sufficiat, Cainum habuisse
 proprios agros, et Abelem proprios greges et armenta, et
 filios Noachi in diuersis terrarum partibus genus huma-

num propagasse. Equidem haec ita quoque commode explicari posse haut absurde dixeris, ut et greges et agri communes fuerint, et Cainus duntaxat magis rei agrariae, Abel contra pecuariae curam habuerit; Noachi autem filiorumque ipsius posterum post longum demum tempus certos terminos acceperint: sed ita reuera tantum dubia et probationis obstacula remouentur, nec ipsa sententia de primaeua communione directo et sat perspicue probatur.

XXXIV.

Et quamuis porro propugnantibus communionem ualde patrocinari uideatur *caput sequens undecimum, uersio potissimum secundo*, quo totus mundus, seu totum genus humanum commigrasse dicitur uersus orientem, et in plana quadam regione, appellata Sinear, confedisse, et post susceptam demum immensam illam et temerariam turris babilonicae aedificationem confusis a DEO linguis in omnes terras dispersum dissipatumque fuisse; tamen anceps est eius rei explicatio, et in utramque partem trahi potest, nempe et ante commigrationem habuisse singulas familias proprias terras, proprios greges et armenta, sed illis relictis, et his secum uel distinctis uel confusis abductis, alium in locum una migrare placuisse; et non habuisse, sed post dissipationem demum illa accepisse et tenuisse: itemque occupatam terram Sinear et communione possessam, et distinctis rerum dominiis fuisse.

XXXV.

Equidem *Huberus*, uir celeberrimus, nihil ait sibi dudum minus placere, aut ad sensum suum sollicitare potuisse, quam quod doctis aliquot uiris in mentem uenerit contendere, nullam inter primaeuos mortales unquam fuisse, nullam etiamnum superesse rerum inter omnes homines communionem, cum tamen non solum olim omnia simul occupari non potuerint, sed non nisi multi temporis lapsu pleraque terrarum occupata fuerint, atque adeo semper, quae
occu.

occupanda restiterint, in communione permanferint; sed et hodieque constat, nondum omnes terrarum partes occupatas esse, adeoque in communione hucusque perstitisse, praeter easque in multis animalibus, quae aethere, quae mari terraque contineantur, non potuisse desinere communionem, quia nunquam desinere potuerit occupatio singularum. Vid. *Digress. P. 1. L. 4. c. 11. et de Jur. Ciuit. L. 2. sect. 4. c. 1. §. 18. et 19.* Quibus addi potest ex Pufendorffio, quod dominium sit qualitas moralis, non cum ipsis rebus enata, sed iis facto humano superaddita, et exinde necti argumentum, quia non potuerit dominium natura sua aliter quam a possessione incipere, possessio autem sit facti, necesse esse ob fugam infiniti, ut modus acquirendi domini originarius inceperit uel ab occupatione uel a diuisione, utramque autem harum communionem supponere. Quo argumento nouissime usus est *Dn. Thomafus in F. J. N. et G. L. 2. c. 10. §. 7.*

XXXVI.

At enim uero puto aliquantum cautius quam ab Hubero factum, procedendum esse. Nam si per communionem intelligas statum hominum, non omnia, quae terrarum orbis complectitur, possidentium, sed ius tamen ad omnia, quae restant, habentium, aut occupanda, aut si occupari non possint, communiter usurpanda: atque sic magis uocabulo communionis denotes statum rerum nondum occupatarum, aut denuo nullius factarum, quatenus a quolibet primum ueniente, caeteris paribus, occupari possunt, ea quidem communitio uix in dubium uocari potest, nisi ab eo, qui sententiam fouens de priuato dominio totius orbis in Adamum et Noachum a DEO ipso collato, pertinaciter uoluerit defendere, quae ex ea contra rationem et experientiam, et sensum propemodum communem consequuntur. Porro quoque, si per communionem intelligas statum hominum primorum ante ul-

lura usum rerum creatarum, quatenus si iis uti distinctis separatisque dominiis uoluerint, necesse habuerint possessionem earum apprehendere, praecedente uel nuda occupatione, uel etiam diuisione, atque adeo facto humano introducere dominium rei, quod haec natura non continet; atque sic quoque communionis uocabulo indices magis statum rerum, quatenus ante occupationem et diuisionem ab hominibus factam non possint dici in dominio fuisse, quia dominium qualitas moralis sit, non physica: nemini ego quidem litem de uocabulo mouebo, sed quantum haec uocabuli communionis significatio ab illa differat, quam mox subiiciam, et alias strenue *Dn. Thomafius* defendit, et quam parum ab una ad alteram inferri possit, facile intelliget, qui et hanc tertiam communionis significationem mox subsequituram expenderit, et ex superioribus (*v. §. 20.*) repetiuerit, rationem quidem id nosse, rerum dominia non cum ipsis rebus extitisse, sed utrum statim occupatione diuisioneque hominum introducta, an post aliquam demum tertii generis communionem fuerint, id liquido determinare non posse.

XXXVII.

At si per communionem intelligatur status primorum mortalium, quo aliquamdiu ius utendi fruendi rebus ad uitae cultum pertinentibus habuerint singuli, at ex rebus ipsis proprium possederint nihil, ut a *Grotio*, *Pufendorffio* aliisque: tum uero non solum id adeo mirum uideri non debet, si haec talis communio negetur, cum nec ex sacris literis, nec ex sana ratione liquido probari et demonstrari possit: sed et porro accurate attendendum, utrum haec ipsa communio statuatur positua an negatiua fuisse, i. e. utrum dicatur, res in communionem existentes cum quod ad proprietatem, tum quod ad usum et fructus, omnium fuisse pro indiuiso, quem in sensum communionem describit *Huberus d. tr. d. Jur. Civ. d. l. §. 15.* an uero dicatur, res il-

las quod ad usum et fructum ad omnes pertinuisse, quod ad proprietatem fuisse nullius, ne omnium quidem pro diuiso. Nam qui positiuam aiunt fuisse, necesse habent statuere, ius generi humano in res creatas concessum a Deo esse et dici posse proprio sensu dominium uniuersale: qui negatiuam dicunt, sentiunt contra, quia scilicet omnes homines coniunctim sumti non habeant, quem ab usu sibi concessio excludant. Ex quibus consequitur partim, Huberum parum sibi in doctrina de origine dominii constituisse, qui alio loco docuerit, proprietatem rerum in primaeua communionem ad omnes pro diuiso pertinuisse, alio contra, dominium non esse, nec dici posse, quando nemo sit, qui ab usu rei excludatur: partim, non frustra esse distinctionem communionis in positiuam et negatiuam, cum non sufficiat accuratis ingeniis statuere primaeuam communionem, nisi simul accurate, qualis illa fuerit, definiuerint, licet eorum, qui statim occupatione rerum dominia formata et constituta arbitrantur, parum uideatur interesse, positiuam illa communitio an negatiua fuisse dicatur. Vid. *Dn. Titius in Obs. ad Pufend. de O. H. et C. Obs. 279. n. 2.*

XXXVIII.

Sed quod tandem ad meam sententiam de primaeua communionem attinet, primum illam communionem, quae statum magis rerum nunquam occupatarum, aut ante factam occupationem, quam hominum designat, ego non nego et olim fuisse, et hodieque esse: deinde ex eo genere communionis, quae ante ortum dominii, ut id hodie habemus, aliquamdiu inter primaeuos mortales floruisse dicitur, positiuam, quae vocatur, fictam ego (sc. uniuersalem) et nullam propter fictum dominium uniuersale; negatiuam uero nec penitus reiiciendam et pernegandam, nec nimis confidenter asserendam, pertinaciterque propugnandam, sed quasi in medio reliquendam esse censeo, idque ea potissimum ratione, quod nec probari illa luculenter ex scripturis sacris, nec tamen conuelli etiam ex iis possit, atque adeo certius nihil afferente scriptura, eatenus standum rationis iudicio,

dicio, quatenus nec asseri certo primaellam communionem, nec negari posse censeat, caeterum autem inclinatio in illam iam propemodum commutanda in contrariam esse uideatur, postquam accedente lumine scripturae manifestum est, rectam hominum naturam et a mala libidine uacuum non diu durasse, sed corruptam fuisse, antequam tres homines, nedum tres aut plures familiae extiterint, atque hinc suspicio oritur, cum diuersis et separatis familiis rerum quoque proprietatem coepisse.

XXXIX.

Restat nihil amplius, quam ut perpaucis videamus, qua ratione, siue tandem aliquam uniuersalem communionem rerum dominia praecessisse, siue ea statim occupatione hominum diuisioneque coepisse dicamus, rerum dominia introducta fuerint. Nempe cum sacro Codice nihil de pacto humano, expresso uel tacito contineatur, ratione autem nulla eius necessitas ostendi possit, per ea, quae supra dicta sunt, ne eo quidem casu, (si rem accurate inspiciamus) quo plures simul in unam rem inciderint, cum ex interposito pacto, cuius res dominio, aut quae rei pars cedere debeat, non tam occupatio uim acceperit, quam persona aut pars rei determinata fuerit, in quam illa uim suam exerere debuerit: acquiescendum et hic esse rationis iudicio existimo, originem dominii recte deduci ab occupatione rerum, eaque et per se ualida sine ullo accedente pacto hominum, & unico modo acquirendi dominii originario. Nam quod aliqui diuisionem saepe cum occupatione coniungunt, id aut in eam sententiam interpretandum est, quam nos de diuisione tenemus: aut si quis aliorsum acceperit, eum necesse est falli. Diuisio scilicet aut occupationi accedit, quando duo pluresue rem aliquam simul occupant, occupatamque deinde diuidunt; aut alii modo acquirendi dominii deriuatio, quando pars rei propriae alteri donatur uel uenditur, uel alio titulo in eum transfertur, nunquam uero per se modus est acquirendi, nec originarius, nec deriuatiuus.

FINIS.

